

Er is hoop voor (te) kleine scholen

De kleine school verkeert in zwaar weer en het ziet er niet naar uit dat die donkere wolken snel verdwijnen. Maar er is hoop, want dat een school de leefbaarheid van een dorp ten goede komt, wordt steeds meer ingezien.

Opinie

Joost van Beek

Nederland vergriest en dat blijft volgens de laatste prognoses nog wel even doorgaan. De gevolgen daarvan zijn ook in het onderwijs steeds meer merkbaar. De gemiddelde leeftijd van het lerarenkorps stijgt en het aantal leerlingen op veel scholen daalt. Een serieus probleem, met grote gevolgen voor de leefbaarheid in het algemeen en het voortbestaan van nogal wat scholen in het bijzonder.

Ter illustratie: uit cijfers van DUO blijkt dat in het vorige schooljaar 108 basisscholen hun deuren moesten sluiten, een recordaantal. Het probleem speelt met name - maar niet alleen daar - in zogenoemde krimpregio's: delen van Nederland waar het aantal inwoners in gestaag tempo afneemt. De aanwas van onderaf stagneert, jongeren trekken weg, voorzieningen verdwijnen.

Veel scholen zien angstvallig de grens van de opheffingsnorm dichterbij komen. Dat zit zo: elke school ontvangt van het rijk een bepaald bedrag per jaar, de zogeheten bekostiging. Om voor bekostiging in aanmerking te komen, moet een school minimaal 23 leerlingen hebben. Scholen met minder dan 145 leerlingen krijgen van het rijk nog een extra bijdrage, de kleine-scholentoeslag.

Doemscenario

Zit een school drie jaar achter elkaar onder de bekostigingsnorm, dan verliest zij zowel de reguliere bekostiging als de toeslag. De school is dan in principe ten dode opgeschreven. Voor veel leerkrachten, ouders en andere betrokkenen een doemscenario, zeker als het om de enige school in het dorp gaat. De school gaat dicht, de leefbaarheid van het dorp vermindert, en dat zorgt er weer voor dat mensen zich minder snel in het dorp zullen vestigen.

Regeren is vooruitzien, en dus proberen belanghebbenden te anti-

ciperen op wat (mogelijk) komen gaat. Grofweg bestaan er drie mogelijkheden: sluiting, samenwerking of fusie. Ik beperk mij hier tot de laatste twee.

Een schoolbestuur dat een of meerdere van zijn scholen wil laten fuseren, moet een fusievoorstel opstellen en dat ter instemming voorleggen aan de medezeggenschapsraad (MR) van iedere betrokken school. De Wet medezeggenschap op scholen schrijft dat voor. Verleent de MR geen instemming, dan kan het schoolbestuur de Landelijke Geschillencommissie WMS (LCG WMS) om vervangende instemming vragen. Deze commissie, ondergebracht bij Stichting Onderwijsgeschillen in Utrecht, heeft zich in het verleden diverse keren over zo'n kwestie uitgesproken (zie onder andere de uitspraken 106126 en 106275, te vinden op www.onderwijsgeschillen.nl).

Sterke positie

In alle tot nu toe voorgelegde gevallen ving het schoolbestuur bij de geschillencommissie bot. De lijn van de uitspraken is kortweg dat een schoolbestuur bijzonder sterke financiële, onderwijskundige en/of organisatorische argumenten moet hebben, wil de commissie het ophouden van instemming door de MR als onredelijk aanmerken. Kortom, de MR heeft een sterke positie bij besluiten over sluiting/fusie van een school.

Inmiddels zijn er in den lande diverse particuliere initiatieven ontplooid om de toekomst van de kleine school veilig te stellen, of die op zijn minst sterk(er) onder de aandacht te brengen. Zo heeft een aantal bezorgde Twentse ouders de Stichting Behoud Kleine Scholen opgericht. Deze Stichting wil zich landelijk profileren en in elke provincie een afdeling oprichten. Doel: ouders, inwoners en andere betrokkenen informeren over de kleine-scholenproblematiek. Voornaamste pijnpunt is, zo blijkt uit een interview met voorzitter Sonja Hofstee in het *Dagblad van het Noorden* (6 no-

Veel scholen zien angstvallig de grens van de opheffingsnorm dichterbij komen. Foto: ANP

vember 2014), dat ouders te weinig in het proces betrokken worden.

„Die voelen zich overvallen en zetten de hakken in het zand”, aldus Hofstee. Als voorbeeld van hoe hoog een conflict tussen schoolbesturen en ouders kan oplopen, noemt Hofstee de Kleine Scholen Coöperatie (KSC).

De KSC wilde aanvankelijk, daarin gesteund door onder meer PvdA-kamerlid Loes Ypma, zeven met sluiting bedreigde dorpschooltjes, van Gaastmeer (Mids de Marren) tot het Zeeuwse Kats, bijeenbrengen in een coöperatie, om op die manier de laatste school in het dorp te kunnen behouden. Het bestuur en onderhoud van de school zou in die constructie worden georganiseerd door personeel, ouders en (andere) dorpsbewoners.

Uit onderzoek door het Nederlands Centrum voor Onderwijsrecht bleek echter dat er aan de coöperatieconstructie te veel bestuurlijke en juridische haken en ogen kleven. Reden voor het kabinet om dit plan naar de prullenbak te verwijzen.

Alternatieven

De KSC, die inmiddels door het leven gaat als Verenigde Zelfstandige Dorpscholen, verloor de moed niet en kwam met een nieuw plan: breng meerdere kleine scholen samen in één vereniging en maak

Regeren is vooruitzien. Grofweg bestaan er drie mogelijkheden: sluiting, fusie of samenwerking

een school die onder de opheffingsnorm zit nevenvestiging van een andere school binnen de vereniging. Staatssecretaris Sander Dekker liet de Tweede Kamer onlangs weten positief tegenover dit plan te staan.

Een andere mogelijkheid is dat een schoolbestuur een met sluiting bedreigde kleine school overdraagt aan een ander bestuur dat de school wel open willen houden. Verder hebben ambtenaren de opdracht gekregen om te onderzoeken of, en zo ja hoe, ouderinitiatieven met betrekking tot het behoud van kleine scholen vormgegeven kunnen worden.

Dekker ziet bij dit alles een belangrijke rol weggelegd voor de MR. Hij wil in dat kader samen met de

landelijke geschillencommissie en de sectorraden komen tot een procedure die het (door de MR) aandragen van alternatieven voor sluiting/fusie van een school beschrijft. Daardoor zullen, aldus Dekker, ouders binnen de wet een sterkere positie krijgen.

De kleine school verkeert in zwaar weer en het ziet er niet naar uit dat die donkere wolken snel zullen verdwijnen. Wel is duidelijk dat men er inmiddels ook op het hoogste politieke niveau van door-drongen is dat de aanwezigheid van een school belangrijk is voor de leefbaarheid van een dorp.

Hoe een en ander in de praktijk vorm gaat krijgen, zal de tijd leren. Voor nu luidt de boodschap: er is hoop voor de kleine school.

Mr. Joost van Beek is als ambtelijk secretaris verbonden aan Stichting Onderwijsgeschillen in Utrecht. Onderwijsgeschillen is een onafhankelijke organisatie die ondersteuning verleent aan diverse geschillen-, bezwaren-, beroeps- en klachtencommissies in het onderwijs. Het werkteerterrein van de organisatie strekt zich uit van het primair tot en met het wetenschappelijk onderwijs, zowel bijzonder (confessioneel en niet-confessioneel) als openbaar

Labbekakken

Kollum

Jaap Krol

Ik fyn it needsaaklik om der eefkes op werom te kommen: op de útspraak fan VNO-foarsitter Hans de Boer. It is jo miskien ek net úntgien dat hy minsken mei in útkearing 'labbekakken' neamde. It giet hjir om minsken mei in hege oplieding, dy't neffens him bêst wol wat dwaan kinne - asperjjes stekke bygelyks.

In stoarm fan krityk barste los, mar ik moat sizze dat ik it mei him iens bin. In kwestje fan ûnderfining: ik haw trije jier yn 'e bystân sitten, wêrnei't ik radikaal it roer omsmiten haw en de earste de bêste yn- en

útpakbaan oangriep. Gék waard ik derfan - fan thûssitte, de slach misse, útsliepe en nikse. Mysels yn 'e waan litte dat ik myn tiid ek wol wer goed bestege; mysels wiismeitsje dat it allegear wol komme soe.

Feitliks wie ik hielendal net in ûnderdiel fan de doelgroep dy't oanspraak meitsje kin op it sosjale fangnet. Ik wie jong en sûn, it passe net om op it plak fan ien te sitten dy't - troch omstannichheden - oan 'e doar kloppe moast. 'En no derút!', rôp ik op in dei, dat dêr gie ik.

Wierskyklik is Hans de Boer in yntelligente man, dy't mei beide

fuotten op 'e grûn stiet. Ik wie it dus mei him iens. Tagelyk skokte de útspraak my. De Boer stiet nammmentlik net allinnich. Hy is lid fan in groep dy't meastal oan de rjochterkant fan it politike spektrum operearret en dy't faak in finansjele achtergrûn hat. Se binne fan deselde generaasje en hjitte fan Bram Moszkowicz, Jos van Rey, Henk Krol, Ton Hooijmaijers of Dirk Scheringa. Foar har is it meitsjen fan in maatskiplike of politike analyse in kwestje fan sjablonden: wat yn it saaklike fermiddlen bon ton is, is fuort it bewiis fan in goed trochtochte fisj.

Faak binne se 'self made', wat ek it aura fan 'hurde wurker' befêstiget. Alles is gewoan in kwestje fan gewoan eefkes dwaan. Sa ferklearre

Ik haw trije jier yn 'e bystân sitten, wêrnei't ik radikaal it roer omsmiten haw

Dirk Scheringa yn 2009: „Als Bal-kenende me voor zijn nieuwe kabinet zou vragen, dan zou ik dat ernstig overwegen.” In heal jier letter gie de bank fan de oankommende minister fan finansjes faillit.

Wêrom docht Hans de Boer sa hearlik gewoan? Sa ik-wit-dat? Sa jim-hoegemy-neat-te-fertellen? De fertsjintwurdiger fan myn baas (ik bin noch altyd yn- en útpakker) redusearret de hyperkomplekse arbeidsmerk ta in ynfoloefening. Of soe dat krekt by dy bedoarne baby-boomgeneraasje hearre dy't alles yn 'e skurte wurpen krige?

Jaap Krol is opgroeid yn Beetster-sweach en wennet yn Grins. Hy is skriuwer. Sjoch ek: www.jaap-krol.nl